

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1928.

Andra kammaren.

Nr 1.

I enlighet med § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen sammanträdde andra kammaren till lagtima möte här i huvudstaden i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingslokalen

Tisdagen den 10 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Sammanträdet öppnades av representanten för Kristianstads län, herr **Hamilton**, såsom den ledamot, vilken bevisat de flesta riksdagar, med följande ord: I enlighet med grundlagens bud hälsar jag Eder, aktade ledamöter av riksdagens andra kammare, välkomna till årets lagtima möte.

Vi samlas i dag alla besjälade av en varm önskan, ja en fast förhoppning, att det ansvarsfulla arbete, vi gå att utföra, må bliva fruktbarande till förmån för vårt folk och land.

Men skola vi lyckas häri, måste vi söka undvika ödsla vår dyrbara tid på frågor, som icke äro aktuella, eller sådana av mera teoretisk innebörd, som endast äro av intresse för ett fåtal av vårt folk, utan istället inrikta hela vår arbetskraft och förmåga på att efter praktiska synpunkter bringa till en tillfredsställande lösning de spörsmål, som djupast ingripa i folkets dagliga liv.

Vad gagnar det till för dem, som känna sig smärtsamt berörda av nutidens i socialt hänseende utjämnande kraft, att strida för en återgång till den s. k. »gamla goda tiden»? Den striden är dömd att misslyckas.

Vad tjänar det till att hålla fast vid ett föråldrat försvarsväsende, som har till ändamål att avvärja infall av främmande härmassor, då ett blivande krig, om det icke kan förhindras, kommer att föras från luften med giftiga gaser som vapen?

Vad tjänar det till att driva marxisternas läror, då vi kunna bekämpa fattigdomen och utjämna skillnaden klasserna emellan på ett vida effektivare och ett mera framkomligt sätt, genom att anpassa arbetet härför efter nutida förhållanden?

Arbetslösheten måste övervinnas. Ett land med väl ordnade förhållanden kan icke finna sig i att nöden intränger i de arbetsvilligas hem. Rätta bote-medlet är ökad produktion med ökade tillfällen till arbetsförtjänst samt fred på arbetsmarknaden. Uti våra strävanden att lösa detta spörsmål hava vi rätt att vinna stöd hos dem, det närmast berör, rätt att fordra att arbetets och kapitalets målsmän som likställda parter i vänskapligt samarbete komma överens om en rättvis fördelning av produktionens avkastning och därefter om en avrustning inom de så kostbara stridsorganisationerna.

Det svenska folket, som är i besittning av en hög kultur och en sund om-dömesförmåga, är mer än något annat folk moget för självstyrelse, och likväl

föreligger fara för att vi i avseende på statsförvaltningen glida över i ett byråkratiskt system, som ställer vårt lands kommunala enheter under myndigheters förmynderskap, varigenom dessa enheters rätt att sig själv beskatta beskäres. De centrala ämbetsverken brista ofta i sakkunskap, då det gäller vår landsort, och vi få icke glömma, att vårt land sträcker sig vida utöver huvudstadens gränser samt att det stora flertalet av vårt lands befolkning lever under helt andra förhållanden än storstädernas.

En skattelindring för vårt folk är av nöden. Men vid bedömandet av vårt lands skatteförmåga bör hänsyn tagas till samtliga de för statsändamål utgående skatterna, som riksdagen pålägger folket. Det är föga vunnet med att nedbringa den progressiva inkomstkatten, som vilar tyngst på de större inkomsterna, och samtidigt ålägga primärkommunerna uppgifter, som betydligt öka skattebördan för folket och tyvärr drabba hårdast de mindre bemedlade. Utvecklingen i vårt land har lyckligtvis gått i den riktningen, att vi icke behöva falla för frestelsen att i ovisshetens tecken uppföra en ny samhällsbyggnad på det gamlas ruiner utan blott avhjälpa bristerna och häva orättvisorna i den bestående samhällsordningen. Till arbetet härför hälsar jag ånyo Eder, aktade ledamöter av andra kammaren, välkomna.

§ 2.

Herr ordföranden tillkännagav, att han anmodat undertecknade att föra protokollet, till dess sekreterare hunnit utses, ävensom att kanslibiträden och vaktbetjäning blivit till erforderligt antal av honom för tillfället antagna; och blevo på framställd proposition dessa åtgärder av kammaren godkända.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 3 januari 1928.

I anledning av stadgandet i § 32 riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av riksdagen valda fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning av riksdagsmannafullmakter, som skulle inför departementschefen verkställas innan årets lagtima riksdag sammanträdde; och infunno sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar W. Philipson, L. Widell och E. Kristensson samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar G. Kobb, E. Hallin och H. M. Bäckström.

Till justitiedepartementet hade insänts fullmakter för sex personer, vilka vid nya röstsammanräkningar blivit utsedda såsom ledamöter av riksdagens andra kammare i stället för avgångna ledamöter av samma kammare.

Vid granskning av fullmakterna framställdes icke någon anmärkning mot desamma.

Protokoll över granskningen jämte förteckning å de granskade fullmakterna skulle tillika med dessa överlämnas till kammaren.

I ämbetet:
Erik M. Kellberg.

Den i protokollet omförmälda förteckningen var av följande lydelse:

Förteckning å ledamöter av riksdagens andra kammare enligt fullmakter granskade inför chefen för justitiedepartementet den 3 januari 1928.

Uppsala län.

1. Lantbrukaren Carl Oscar Lundquist i Baggarbo.

Östergötlands län.

2. Lantbrukaren Oscar Magnus Jonsson i Prostgården.

Kalmar län.

3. Järnarbetaren Gustaf Leonard Johnsson i Kalmar.

Malmöhus län.

4. Sjukhusvaktmästaren Hjalmar Carlsson i Ystad.

Kopparbergs län.

5. Hemmansägaren Ernst Karl Aronsson i Nibble.

Västernorrlands län.

6. Sågverksarbetaren Ernst Berg i Eriksdal.

§ 4.

Företogs upprop av kammarens ledamöter, därvid herrar Sjölander, Magnusson i Tumhult, Svensson i Betingetorp och Olsson i Berg befunnos frånvarande.

Herr ordföranden tillkännagav, att från herrar Sjölander och Magnusson i Tumhult inkommit läkarbetyg, utvisande att de på grund av sjukdom vore förhindrade att tills vidare deltaga i riksdagsarbetet samt att herrar Svensson i Betingetorp och Olsson i Berg uti ingivna ansökningar anhållit om ledighet från riksdagsgörömlen, den förre till och med den 19 innevarande januari till följd av olycksfall och den senare under fem dagar från och med denna dag för fullgörande av offentligt uppdrag.

§ 5.

Anställdes val av talman i kammaren; och befanns efter valets utgång hava till talman blivit utsedd herr *Eriksson* i Grängesberg med 193 röster.

Närmast i röstetal kom herr Rydén med 5 röster, varjämte en var av herrar Hamilton, Nilsson i Bonarp och Larsson i Västerås erhöi 1 röst.

§ 6.

Vidare företogs val av förste vice talman; och utsågs därvid herr *Hamilton* med 157 röster.

2 röster tillföiio herr Jönsson i Revinge, varjämte herrar Nilsson i Bonarp och Beingtsson i Norup erhöiio vardera en röst.

§ 7.

Vid härpå anställt val av andre vice talman blev därtill vald herr *Nilsson* i Bonarp med 137 röster.

§ 8.

Ålderspresidenten överlämnade ordförandeklubbän till herr talmannen och yttrade därvid: Under den långa riksdagsmannabana, som ni har tillrygga-

lagt, herr talman, har ni vetat att vinna edra kamraters vänskap och tillgivenhet. Den under denna tid vunna erfarenheten och det sätt, varpå ni utfört edert riksdagsmannakall, utgör för oss en borgen för att ni med oväld och skicklighet kommer att föra den klubba, som jag å kammarens vägnar nu till eder, herr talman, överlämnar.

Herr **talmannen** hälsade därefter kammaren med följande ord: Mina damer och herrar! Jag ber att å egna och vice talmännens vägnar till eder alla få uttala ett tack för det förtroende, som visats oss genom det nyss förrättade valet.

Jag är övertygad om att alla kammarens ledamöter livligt beklaga att hälso-skäl lagt hinder i vägen för kammarens förutvarande, högt avhållne talman Herman Lindqvist att i dag intaga talmansplatsen, och alla tillönska vi honom att snart återvinna full hälsa och arbetskraft.

Det har varit med stor tvekan, som jag åtagit mig kandidaturen till denna förtroendepost, då jag är väl medveten om min begränsning och svårigheten för mig att kunna fylla de ansvarsfulla uppgifter, som tillkomma en talman. Den goda viljan att göra det bästa möjliga skall från min sida icke saknas och jag vädjar vördsamt till kammaren att hava välvilligt överseende med de fel och brister, som otvivelaktigt komma att förefinnas vid utövändet av talmansbefattningen.

Många och betydelsefulla frågor trängas om riksdagens uppmärksamhet, och då denna riksdag är den sista i en valperiod, kommer även denna omständighet att medverka till att riksdagens arbetsbörda blir tryckande. Om vi alla i gott samarbete och med målmedveten vilja, att frågorna skola erhålla en snabb och omsorgsfull behandling, gripa oss an med arbetet, är jag likväl övertygad om ett gott arbetsresultat.

Än en gång mitt vördsamma tack för visat förtroende.

§ 9.

De i § 4 omförmälda sjukbetygen för herrar Sjölander och Magnusson i Tumhult, som nu ånyo föredrogs, lades till handlingarna.

Vidare föredrogs åter de av herrar Svensson i Betingetorp och Olsson i Bergingivna ansökningar om ledighet från riksdagsgörömalen; och blevo desamma av kammaren bifallna.

§ 10.

Föredrogs ånyo det under § 3 här ovan intagna protokollet, varefter kammaren beslöt att, med godkännande av de däri omförmälda fullmakterna, lägga protokollet till handlingarna.

§ 11.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att genast företaga val av sekreterare, varefter det sålunda beslutade valet företogs; och befanns efter valseklarnas öppnande och uppräknings valet hava så utfallit, att till sekreterare utsetts juris och filosofie kandidaten Per Cronvall med 156 eller alla avgivna röster.

Sedan sekreteraren på kallelse inställt sig, meddelade herr talmannen honom underrättelse om valets utgång samt hälsade honom välkommen.

Protokollsföringen övertogs härefter av sekreteraren.

Arthur Engberg.

G. A. Björkman.

§ 12.

Till talarplats för ledamöter, som kunde vilja därav begagna sig, anvisades på herr talmannens förslag den för ändamålet anordnade, på högra sidan om talmansbordet befintliga platsen.

§ 13.

Heir talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats ett antal inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter finge ske genom kammarens kansli med iakttagande, att de för ledamöterna från var och en av rikets valkretsar avsedda biljetterna utlämnades till valkretsens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Detta förslag blev av kammaren bifallet.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12,10 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 11 januari.

Kl. 10.30 f. m.

§ 1.

På hemställen av herr talmannen beslöt kammaren att vid morgondagens plenum företaga val av tre ledamöter att delta i talmansöverläggningarna, två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli, åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning samt tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter.

§ 2.

Vidare beslöt kammaren, likaledes på förslag av herr talmannen, som förmålde sig hava om tiden för valen samrått med första kammarens talman, att företaga val av ledamöter i de ständiga utskotten samt i utrikesnämnden lördagen den 14 och av suppleanter i samma utskott och nämnd måndagen den 16 innevarande januari.

Ordet begärdes nu av herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag ber att få hemställa, att kammaren måtte besluta att välja suppleanter i de ständiga utskotten till ett antal av två över de ordinarie ledamöterna i varje särskilt utskott.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

§ 3.

Herr talmannen och kammarens ledamöter avgingo kl. 10.45 till slottskapellet, varest riksdagspredikan hölls. Efter slutad gudstjänst begav sig kammaren till rikssalen. Hans Maj:t Konungen öppnade riksdagen med ett tal, varefter hans excellens herr statsministern Ekman uppläste Kungl. Maj:ts berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

Efter det första kammarens förste vice talman framfört första kammarens undersåtliga vördnad, framträdde andra kammarens talman och yttrade:

Eders Majestät!

Riksdagens andra kammare har av Eders Majestäts tal med tillfredsställelse erfårit, att det med Norge avslutade skiljedomsavtalet trätt i kraft och att mellan de nordiska grannfolken numera består bindande avtal om fredlig lösning av alla uppkomna tvister. Det med Finland avslutade handelsavtalet kommer även förvisso att stärka bandet mellan Sverige och vårt östra grannland.

Flera av de av Eders Majestät berörda frågor, som komma att föreläggas riksdagen, äro av stor betydelse för samhällslivet, och jag vågar uttala den

förvissningen, att andra kammaren kommer att ägna desamma en noggrann prövning och beslut kommer att fattas uteslutande med hänsyn till landets och folkets väl.

Vårt lands ekonomiska ställning är synnerligen god och näringslivet, som fick en hård pressning under krisåren, är på väg att förbättras. Mörk och bekymmersam ter sig likväl tillvaron för tusentals medborgare genom den alltjämt förefintliga arbetslösheten och en särskild anledning till eftertanke och bekymmer utgör arbetslösheten bland ungdomen.

Andra kammaren framför, med anledning av dagens betydelse, till Hans Kungl. Höghet Hertigen av Uppland sina bästa välönskningar samt uttalar inför Eders Majestät sin undersåtliga vördnad.

Talmännen fingo härefter vardera mottaga ett exemplar av Kungl. Maj:ts proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1928—1929.

Härpå avlade Hans Kungl. Höghet Arvfursten, Hertigen av Uppland Sigvard Oscar Fredrik tro- och huldhetsed till Hans Maj:ts Konungen, varefter ceremonien på rikssalen avslutades; och åtskildes andra kammaren vid utgåendet från rikssalen, enligt beslut fattat före avgången från dess samlingsrum.

In fidem
Per Cronvall.

Torsdagen den 12 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Pettersson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 5, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

Vidare överlämnade herr statsrådet *Thyrén*

dels Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 2, med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske m. m.;

nr 3, med förslag till lag om ändrad lydelse av 27 kap. 5—7 och 13 §§ rättegångsbalken m. m.; och

nr 4, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 april 1926 om inskränkning i rätten till inmutning inom vissa län;

dels ock Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen den 4 innevarande januari med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet Sigurd Ribbing att under innevarande lagtida riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet.

Kammaren beslöt att lägga ovanberörda skrivelse till handlingarna samt att underrättelse om innehållet i skrivelsen skulle meddelas vederbörande utskott och de ledamöter, som hava inseende över riksdagens kansli.

De avlämnade propositionerna bordlades.

§ 2.

Jämlikt beslut nästlidna gårdag företogs nu val av tre ledamöter att delta i talmansöverläggningarna; och blevo därtill utsedda:

herr *Bengtsson* i Norup,

» *Hansson* i Stockholm och

» *Lindman*,

envar med 165 röster.

§ 3.

Vidare anställdes val av de två ledamöter, vilka jämte två ledamöter av första kammaren skulle hava inseende över riksdagens kansli; och blevo därtill valda:

herr *af Ekenstam* och

» *Hagman*,

envar med 61 röster.

§ 4.

Vid härefter företaget val av åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning blevo därtill utsedda:

- herr *Borg*,
- » *Brännström*,
- » *Bäckström*,
- » *Engberg*,
- » *Eriksson* i Stockholm,
- » *Johansson* i Kälkebo,
- » *Jönsson* i Revinge och
- » *Magnusson* i Skövde.

envar med 44 röster.

§ 5.

Slutligen anställdes val av tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter; och blevo därtill valda:

- herr *Holmström* i Gävle,
- » *Jansson* i Edsbäcken och
- » *Sävström*,

envar med 36 röster.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag angående de i paragraferna 2—6 här ovan omnämnda valen.

§ 7.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Holmgren*:

- nr 1, om pension åt förre arbetsförmannen Johan August Pettersson;
- nr 2, om årligt understöd åt änkan Agnes Maria Sofia Magnusson, född Karlström; och
- nr 3, om årligt understöd åt änkan Ester Helena Mattsson, född Mårtensson; samt

herr *Lindman m. fl.*, nr 4. med förslag till förordning angående utförselbevis för råg och vete.

Dessa motioner bordlades.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

Kungl. Maj:ts den 11 innevarande januari på rikssalen avlämnade proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov;

Kungl. Maj:ts på rikssalen upplästa berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit;

riksdagens år 1927 församlade revisorers berättelser:

om den år 1927 av dem verkställda granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning;

Andra kammarens protokoll 1928. Nr 1.

angående riksbanken; och
om granskningen av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning;
justitieombudsmannens ämbetsberättelse samt tryckfrihetskommitténs berättelse; och
militieombudsmannens ämbetsberättelse.

§ 9.

Ordet lämnades härefter till herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att Kungl. Maj:ts proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov uppföres sist å föredragningslistan vid nästa plenum.

Denna hemställan bifölls.

§ 10.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Magnusson* i Kalmar under 4 dagar från och med den 14 januari.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.38 f. m.

In fidem
Per Cronvall.